

Zofia Klimaszewska werden ontplooid en een groot aantal studenten werd opgeleid. De vakgroep in Wrocław, die in het geïncrimineerde boek als enige Poolse vakgroep Nederlands aan bod komt, is groot en heeft een rijke geschiedenis, maar is en was bij lange niet de enige in Polen. Naast Wrocław was ook Warschau meer dan dertig jaar een belangrijk centrum van de Poolse neerlandistiek waar Klimaszewska en haar collega's actief waren en waren er talrijke verdienstelijke individuele aanzetten om ook elders de neerlandistiek op te zetten, in de jaren zeventig in Lublin en Łódź, later gevolgd door initiatieven in onder meer Toruń, en Kraków, waar voor kortere of langere tijd ook Nederlands gedoceerd werd. Vandaag kent de neerlandistiek in Polen drie centra die elk hun eigen onderwijsprofiel hebben en voor interne diversificatie van het onderwijsaanbod zorgen. In grote lijnen biedt Wrocław een meer klassieke Nederlandse filologie aan, richt de vakgroep aan de Katholieke Universiteit Lublin zich steeds meer op zakelijk Nederlands en staan in het curriculum van de neerlandistiek aan de Adam Mickiewicz Universiteit in Poznań culturele studies centraal. Het Poolse academische systeem veronderstelt zelfs een zekere spreiding van specialisaties, afzonderlijke disciplines en onderzoeksscholen in het universitaire landschap, want bij elke beoordeling van een promotie of habilitatie komt slechts één professor uit de eigen universiteit en moeten de overige deskundigen van buiten worden gevraagd – uit andere vakgroepen van dezelfde studierichting in het land.

2.3. Wetenschappelijke zelfstandigwording (titels, graden, betrekkingen)

Als beoordelaars kunnen echter alleen academici optreden die als 'zelfstandig wetenschapper' kunnen fungeren en dit veronderstelt in het Poolse systeem dat ze gehabiteerd zijn. Daarmee is het tweede hierboven genoemde punt aangesneden, namelijk de opleiding van academisch zelfstandige neerlandici.

Het academische traject in Polen verschilt in menig opzicht van het Nederlandse en Vlaamse. In het Poolse universitaire bestel is de promotie tot doctor (PhD) een *conditio sine qua non* voor de verdere academische loopbaan. Met de doctorstitel kun je vervolgens de graad van 'gehabiteerd doctor' ambiëren die veel belangrijker is dan de titel van doctor.

Om volledig in het academische bestel te kunnen functioneren is de habilitatie een vereiste, want pas met deze graad kun je als 'zelfstandig wetenschappelijk medewerker' professorale functies bekleden en alleen academici met de graad van *dr. habil.* hebben het promotierecht. In de praktijk vereist een habilitatie dat 'een

wezenlijke bijdrage tot het vak' aantoonbaar is geleverd, schrijft de wet voor. In de letteren en wijsbegeerte staat dit traditioneel gelijk aan een gepubliceerd boek, dat met een Duits woord als *Habilitationsschrift* fungeert. De huidige procedure omvat een schriftelijk verslag van vier externe referenten en daarna een habilitatiecolloquium, een verdediging tijdens een gesloten zitting van een faculteitsraad, die in Polen alle gehabiteerden van de desbetreffende faculteit beslaat. Een habilitatiecolloquium lijkt op een examen waar zowel externe referenten als leden van de faculteitsraad vragen kunnen stellen en waarna nog een academische lezing door de kandidaat geleverd en beoordeeld wordt. Na de publicatie van het *Habilitationsschrift*, dat – anders dan in Duitsland – vóór de habilitatie moet zijn verschenen, neemt de hele procedure gewoonlijk één tot anderhalf jaar in beslag.

Habilitatie is de basisvoorwaarde voor de volgende stap, namelijk de benoeming tot universiteitshoogleraar (eigenlijk aanstelling tot buitengewoon hoogleraar, in de omgangstaal: universiteitsprofessor). Het hoogste niveau bereik je met de professorale titel (aanstelling als buitengewoon of gewoon hoogleraar). Deze titel wordt door de Poolse president verleend, nadat weer enkele externe reviewers en een ministeriële commissie jouw 'bijdrage tot het vak' alweer als 'wezenlijk' hebben bestempeld – in de geesteswetenschappen komt dit nogmaals op een monografisch boek neer.

Ik tref hier geen waardeoordelen over voor- en nadelen van het Poolse systeem; het is een gegeven waar je niet omheen kunt. De nieuwe wetgeving die in oktober 2011 in werking treedt, brengt wat wijzigingen mee: bepaalde onderdelen van het systeem worden losser, andere weer strenger (bijvoorbeeld het aantal van de reviewers gaat van vier naar zeven), maar in principe blijven de drie etappes bestaan: op de titel van doctor (proefschrift) volgen de graad van gehabiteerd doctor (*Habilitationsschrift*) en de professorale titel (professor titularis).

Noot

1. Het is trouwens tekenend dat de problemen rondom integratie van allochtonen/nieuwkomers, die de afgelopen decennia toenamen en bespreekbaar werden gemaakt, nauwelijks in verband werden gebracht met de ervaringen en expertise van de extramurale neerlandistiek op het gebied van taalverwerving of het aantrekkelijk maken van de Nederlandse cultuur. Ik realiseer me weliswaar dat het hier om een doelgroep gaat die anders is qua herkomst en opleiding, maar ben benieuwd of de komst van vele Poolse werknemers naar Nederland en Vlaanderen die situatie verandert. (Het vervolg van deze bijdrage vindt de lezer op blz. 73-75.)